

MARIA MIRELA PODUȚ

Tradiții din Rogoz

Obiceiuri de primăvară și vară

Mărțișorul

Să făcea mărțișor, o ață albă cu una roșie, le împleteam și să puné pă t'iept la copii. Numa copiii purtau, babele nu.

La 1 martie să ține Dochia. În zua ceie nu să lucră. Se zice că o luat pănura de la o femeie și o învârt'it-o pă lângă turnu bisericii. Asta s-o ținut. De „Capu primăverii” mai dădeai de pomană dacă ai vrut să lucrî, da când era „Dot'ia, nu lucra nime.”¹

Aveam o babă în vecini care în zua de Mărțișor venea la noi în casă îmbrăcată cu o halubă și zicea:

Mărțișoru intră-n casă,
Purecașii-a treia casă.

Așa descânta.

Capu' primăverii

Atunci femeile nu lucrau, nu torcéu, nu țășău, nu cosău. Atunci era „însoțârea păsărilor”. Femeile care vroiau să lucre, puneau puțină făină în rostu gardului ca să vină păsările să mănânce și atunci poți să lucrî. Sau să dădea ceva de pomană. Era ca o sărbătoare a femeilor. Dar bărbații duceau gunoi pă câmp, dacă era de dus. Femeile făceau numa mâncare.

Primăvara începe la 1 martie, atunci se zice că deja am intrat în primăvară.

---

¹ Performeră Reghina Cosma, 59 ani, Rogoz, 2020.

40 de sfinți

În 9 martie să fac 40 de lipii și să dă pomană. Aista obicei să mai țâne. Să fac din fă-rină de grâu, apă, drojdie, on pic de miere, să sie „on pic dospite”, așa zicem noi.²

Bunicii mele i-o murit niște copii și așa o știut: să deie în zua de 40 de sfinți lipii de acele la copii. Atunci erau dornici copiii, nu ca amu. Ieșea în drum și le dădea la copii câte-o lipie mai micuță.³

Alexie cel Cald

În 17 martie nu lucră femeile. Atunci nu să lucră pântru oile, pântru animale. Alexia și Dot'ia s-o ținut cu sfințenie cum să zâce.

Sfântu Gheorghe

La Sfântu Gheorghe să făceau calcii ceia și punéi on lanț și rug. Calcii să pun în apă care apoi se arunca peste animale. Sau treceau peste lanț și pe sub rug în ziua de Sfântu Gheorghe, dimineața.

Rusaliile

De Rusalii, cum îi în noaptea de dinainte de Rusalii, umblă feciorii pân sat și înstruță fetele cu arini. La fetele și la feciorii mai bătrâni li se pune câte un moș sau o babă. Să mai duc lesă, mai fac staol. Trebuie să pui flori de tei ca să nu-ți ducă poarta. Moșii se fac din haine, da să fie necunoscute. Se pun în poartă. Părinți fetelor îi aruncă să nu vadă vecinii.

Șezătoarea

Am fo 12 fete în șezătoare. La Mărioara Parascăului ne adunam. Și merém cu lucru, cu mașâna de tors, cu caieru, cu cipcă. Împt'istrém. Atunci aieste o fo baza că n-o fo bani de cumpărat cămeși. Am fo 12 fete, noi aieste din vecini și o fo Victoria lui Arghil. Apoi veneau feciori. Luni sara făceam, miercuri sara și joi. Marți sara, joi sara și sâmbăta sara nu se făcea. Zâcé că nu-i bine de lucrat. Numa în celelalte seri o fo bine. Atunci n-o fo bine să merém în șezătoare să lucrăm lucru de mână.

Șezătorile se făceau iarna, în postu Crăciunului. Cum să însăra ne duceam cu lucru.

---

² Performeră Cosma Reghina, 59 ani, Rogoz, 2020.

³ Performeră Cosma Maria, 48 ani, Rogoz, 2020.

Și ne apucau feciorii fusu de la caier să merém să le plătim, să le dăm câte-o gură. Pă când ieșau feciorii și să duceau, trebuia să ieșim după ii. Apoi fiecare stătea afară cu drăguțu, să strânjé, să țuca. Că așa o fo atunci lumea. Care avé drăguț, stătea până să gâta, pă la doișpe-unu noaptea. Stăteam până la mnîezu nopți să putem lucra. La noi în șezătoare veneau feciori că încăpéu în casă. Erau mai multe șezători în sat, unde nu meréu feciorii făceau și vrâji să îi aducă în șazătoare. În tăta sara când viné unu Toma și intra în casă apuca lucrurile să meri să-l săruți, să-l pupi. Dacă nu vroiai să meri să-i dai o gură, îți tăié lucru, cipca ori ața d'i pă fus. Băga cuțātu și le tăia. Eu ce m-am gândit!? Avea Mărioara Parascăului o căldare afară. M-am dus și am dat cu mâna pă fundu di la căldare și am mărs în casă la el. M-am pus pă jănuntele lui și când i-am dat gură l-am făcut tăt funinjine. Apoi o început tăți la răs. Apoi o vrut să mă bată de ce l-am făcut de răs.

Am mărs înt-o sară cu caieru de tors. Atunci să torcea cu mașina, da și cu fusu. Și mi-o apucat Perța lucrurile și io n-am vrut să mă duc. O băgat cuțātu și tăt tortu mi l-o tăiét di pă fus.

Muzeul din Rogoz; foto: Florin AVRAM

Odată on fecior s-o tăt jucat cu on scăuneș care să folosea pentru a băga furca de tors și s-o tăt jucat, și-o băgat degetu și nu l-o mai putut scoate. Tăț o mărș acasă din șazătoare până ce o zăs gazda: „D-apoi mă, fecioraș, nu ti lua să te duci acasă?” El o zăs: „Ba, m-aș duce, da nu-mi pot scoate degetu.” O trebuit să taie scăunieșu.

Să horea în șazătoare. Da pă când veneau feciorii nu mai puteai hori.

Alte fete făceau vrăji că erau la noi toți feciorii. Zăceau: „Iară o mărș feciorii numa în ulița cea mare”⁴.

Mesele

Să mânca mălai, slănină și ceapă. A mei părinți o avut moară. Era o moară de grâu și încă una la care se măcina mălai. Era făină albă și făină roșie. Erau două sâte. Noi nu pré am dus doru de făină. Da erau oameni năcăjiți care veneau și lucrau la mămuca și la tătuca ca să primească 1-2 cupe de fărină. Părinți mnei o fo morari 24 de ani. Cu carăle aduceau oamenii sacii la moară. Nu încăpéu în grădina morii carăle cum stăteau la rând să macine. Își scriau pă sac numele, numărul căși și pă când era măcinat, viné iară cu caru, le puné în car și le ducea. Să lua cu cupa. Era cântari și să măsură câte kg de mălai, grâu era și să lua vamă la 10 kg să lua 1 kg. Erau care stăteau la rând că avéu nevoie de fărină. Din făina de grâu să făcea pâine. Cea roșie avea și tărăță pân ié, de aia era mai roșie. Să făcea pâine și din aceie. Din făina de mălai se făcea mămăligă.

În tătă dimineața, făcea mama mé mămăligă. Frijé jumere de porc. Să tăié on porc numa înt-on an. Fierbé lapte, câte 2 l de lapte în fiecare dimineață care erau gazde. Care nu avéu, meréu și lucrau la care o avut. Mai demult, țineau și câte 3 familii on porc și o vacă. Făceau fân și să înțăleją: „Tu o țai o săptămână, io o săptămână.” Iară avém io o vacă și vecinu o vacă și prindém laolaltă să sie la jug, să poți ara. Numa care o fo gazde o avut două vaci să aivă jugu lui, trasura lui.

Dimineața să făcea mămăligă cu jumeri și cu ratătă, cu sāmăt’ișă, jumere numa câteodată, la sărbători. Frijé mămuca jumere de porc și făcé cu mămăligă. Da le punea numărate, o jumară de porc, una de coastă și una din rujăcă. Le frijă, le punea în farfurie și punea unsoare mai multă api incinjéi cu mămăliga ceie în unsoare până te săturai. Zăcea soră-mea cătă mine: „Oare cine vine la noi?!” Și repide îmi fura jumara de cârnaț și mi-o mânca. Io am fo mai mică.

Următoarea masă era la amniazăț. Să făcea o oală de supă, de zamă, de fasole, ori păstăi, cartofi, varză. Și aceie să mânca la amniazăț. Și, sara, de multe ori, tăt din aceie să încălzea și mâncai. Să făcea cu rântaș. Cum era la noi zonă mlăștinoasă, cu apă, nu prea făceau oamenii pivniță. Nu avéu cum să păstreze mâncarea. Și meréi la lucru, la câmp. Pă când vinéi de la lucru, nu mai avéi timp să faci mâncare. Ținém pui de găină și de-abia așteptam duminica că duminica tăiém pui. Și făcém cu mămăligă și cu întingală, popricaș cu smântână să sie mai multă să ne săturăm tăț. Și se făcea supă. Mai făceam gogoși, pan-

⁴ Performer Chira Maria, 68 ani, Rogoz, 2020.

cove și cozonac, turtă dulce. Să mai făceau rictișé, on feli de plăcinte. Frământai aluat de pâine, întindei o turtă subțire, o unjei cu ulei, punai zahăr. În zi de post și acuma fac. Să făcea ca on pup și o întindei iară. Făcei pe lespede. Să făcea cocoradă. Cine avea lapte. Că îl duceai la stat. Erau cote atunci, dacă avei o vacă trebuia să dai 1000 l de lapte la stat. Numa ce-ți rămânea mâncai. La cocoradă, punai o oală de lapte amestecat cu smântână, iaurt, sămăt'îșă cum să zăce, punai on ou, on ptic de zahăr și fărină de mălai sau și albă dacă avei. Toate să amestecau și punai în tepșă, în leri la fit'eu și în cupt'iori, am avut cupt'iori afară.⁵

Lipt'ie cu fărină de mălai: cu lapte dulce de d'iboliță și cu zahăr. Și acuma mai sunt care cu diboli în sat. Era satu cu broaște și cu diboli Rogozul.

Te punai la masă, prânzai și t'e ducéi unde avei de lucru. Până la ora 1-2 erai la plug, la sapă, la fân. Punai într-o straiță pită și slănină, brânză (dacă avei), o ceapă. La amniază le punai jos și mâncai. Stăteai câte-on ceas. Apoi iară până să vedea la mână săpai, ori până să întuneca făceai fân.⁶

Mâncarea în timpul postului

Mai demult, oamenii foloseau 1 litru de ulei în tot postu Paștelui. Era on meceteu, o cârpă pusă într-on băț și cu aceie unje lespidea. Era de sămânță de pepine.

Mâncai scrijăle fripte cu usturoi și on ptic de ulei. Făcém picioici fripte în ler. Spălam cartofii și îi băgam în ler și apoi mâncam cu on mnez de ai (usturoi) ori numa cu sare. Mai mâncam cureti murat cu oloi și cu pâine sau cu mălai. Și amu mâncăm. Îi cea mai bună murătură.⁷

Posteu și copiii că nu se făcea altceva de mâncare. Laptele îl băgai în bărbânță să ai de Paște. Dacă era prins îl punai prins, dacă era dulce dădeai cu el dulce în bărbânță. Și pă când trecé postu meréi și aducéi lapte de-acela acru.

Dimineața să mânca scrijele pă fiteu, pâine prăjită și dată cu on mniez de usturoi și cu ceai. Și ceapă friptă mâncam, da nu chiar de dimineață, mai târziu on pic. Mai punai câte-on mniez de curet'i murat cu niște orez sau cu păsat. Tăieței cu picioici laolaltă, păstăi uscate de post, poame uscate, grăunță sierte. Pere, mere le puneau la uscat și făceau pă urmă un fel de compot. Mai puneau on pic de zahăr și ce bun era. Aveam niște pere micuță și le uscam vara în cupt'ior apoi le puneam într-o străcură în pod, le agățam și în post făcém poame.

Puneam pt'itoance pă iarnă. Le culegeam, le uscam, apoi le frijăm. Să pun în guși, în sarmale. Soacra făcea cu sos de bulion sarmalele de post.

Pui de mazăre cu ceapă mai mâncam. Când pui mazărea la fiert, iei de acolo și faci cu ceapă și cu oloi. Din mazăre (fasole) albă fiartă se face și mâncare cu móare și frecată.

---

⁵ Performeră Chira Maria, 68 ani, Rogoz, 2020.

⁶ Performeră Zamfira Pop, 62 ani, Rogoz, 2020.

⁷ Performeră Reghina Cosma, 59 ani, Rogoz, 2020.

Apoi mâncai de care Ț-o convenit. Luai și mâncai o tură boabe de fasole cu ceapă și de-acolo o gătai cu oțăt. Iară cartofi fierți cu ulei și cu ceapă.

Făcem plăcintă cu picioici. La plăcintele de post li să zice rictișă. Se face o turtă, să pune on pic de ulei, de zahăr, să răsucește ca și cozonacu. Aluatu se face cu făină, apă și drojdie ca de pâine. Să întindé, să împăturé iar când îl mănânci să despărță așa în foiță. Și cu oloi de pepine îs bune.

Muzeul din Rogoz; foto: Florin AVRAM

Să face zamă de chimen. Să demnică ceva pită uscată, să frijă pă fitéu, să rump bucățile cele. Apoi să pârgălă. Să pune ulei cu ceapă, cu boia și făină. Chimenu să puné într-on tifon, nu-l țâpa împrăștiét acolo. Îl lega într-on tifon și îl puné să siarbă, numa să-i deie gustu de chimen.

Poreclele satelor din Lăpuș

Nouă ne zice *broscari* pă ocară, la liboteni *capăi* de la câini, copoi, că erau vânători, la lăpușeni *țagani*, la poenari *picioicari*, la groșeni *cocostârci* că erau mai înalți oamenii, la ungurenași li se zice *greierași*, *cioroi* la cei din Suci de Sus iar la cei din Suci de Jos *bulgari*. Ungureni o fo satu fără garduri.

Prelucrarea cânepei și a inului

Puném cânepă în grădină. Pă când să cocé o luam, o băgam în râu de-a moi, puneam pt'ietri pă ié și o țâném o săptămână acolo în râu. Și pă când să înmuié, merém și o apucam și-o dădeam de apă: jup în apă cu ié și o înturnai cu cela capăt până când să ducé mizeria ceie d'i pă ié, pozdăriile cele toate. Apoi o înt'indém pă lângă gard, era plin pă lângă garduri de cânepă. Apoi am melițat-o până o rămas fuioru. Am avut hecelă și dădeam cu fuioru pă hecelă și o hecelam și apoi o torcém. După ce o luam d'i pă lângă gard, o melițam întâie și apoi o dădeam pă hecelă.

Când coseai motivele pă cămășă ziceai că împtistrești sau rupturești în t'iară. Care cum o știut și lucra. Coseau motive cu plugu, cu flori etc. La un om care o fost preceptor i-o făcut nevasta cămășă cu tricolor. Cămășile simple erau albe și cu cipcă, cele de lucru erau albe și cu colțișori la pumnușori.

Femeile puneau câte-o t'iară și făceau o pănură de 30-40 m. Din pânza ceie țăsău câte lucruri trebuié, la câte persoane erau în casă, la copt'ii, la bărbat. Atunci cu de-acele îmblam. Era o necesitate să faci ca să ai cu ce să te îmbraci, da nu tăta lumea și le împt'istré așa de frumos. După cum o știut fiecare. Mie mi-o plăcut să fac tot mai nealcoș, cum n-o avut nime, dacă am știut face și am avut posibilitate. Fibre de-aieste roșii n-o avut nime, numa io. Badea Ion, tata lui Firicel îmi aducea lăniță de asta și eu i-am făcut două cuverturi și două șterguri. Când n-ai avut pânză, ai cumpărat fitău, bumbac. O nănașă de-a mé vopsea lâna cu plante: coji de arin, coji de ceapă. Să vopsea lâna și făceam țoale. Fiind și zonă minieră, era mină la Băiuț, la Răzoare, la Groși, la Poiana Bot'izî, oamenii aveau alt statut, se câștiga destul de bine.

Făceam haine și din pânză de in. Îi mai faină pânza de in. Să făcea tot ca și cu cânepa. După ce îl culegeam, îl țineam o săptămână de-a moi până să muia bine, bine. Când îl îmblătéi pă apă până să ducea mizeria și rămânea numa fuioru cela. Să întindé pă lângă gard, să usca și apoi îl melițai de săreau toate pozdăriile cele. Apoi îl hecelai, dădéli cu el pă hecelă

de era fuior mândru. Puteai toarce mai subțire firu, mai fin, că de cânepă era firu mai gros. Era mai fin de in, altfel era pânza. Să făceau din el cămăși, izmene, poale. Dup-aceie o început femeile să lucră cu bumbac, s-o mai modernizat lumea. Bumbacul se cumpăra.

Mătășurile erau on fel de lână fină aduse de prin alte țări. Și zadiile să făceau din mătășuri. După cum ai avut posibilitatea, dar și cum ai știut lucra, nu toate știau toarce subțire. Era durgălău de cămeșă de Doamne, feri. Nu o știut lucra. Mama mé cosă în sat pă bani. O avut mașină de cusut. Când nu erau mașini de cusut să făceau „cu cheiță”, să coseau cu mâna, cu acu. Nu toată lumea știa. Când ieșeai la joc și te învârteai, când să vedeau „t’eițale” cele colorate nu te dădeai p-o lume întreagă. Care nu știa, cosea simplu cu acu. După statutul social, care cum putea. Erau care făceau o rochie și o purtau de sărbătoare și de lucru. Când lucrau o purtau pă dos și duminica o lua pă față. Avéu rochii și poale de altă culoare. În zilele de lucru o purtau pă dos, duminica o-nturna pă față. Și năfrămile tăt așa. Erau familii cu mulți copii și bani nu erau. Era greu de ăia, erau atâtea hori cu noduri, își cântau necazul.

Rochia de Rogoz; foto: Florin AVRAM

Despre perioada comunismului și anii '46 - '47

Socru ne tot spunea când făceam mofturi la mâncare: „Nu-ți trebe, da badea Ion o mâncat piei de animal pă care le părjolea și apoi le mânca”. Și soacra zicea că o mărș cu desagii cu fuior pă sate și venea cu câte on mniez de dulceață și apoi o lunjeu cu apă și făceau tocană. În timpul postului mâncau tocană de-aceie. Astea o fo prin '46 - '47.

Am apucat și când o fo rație, câte o jumătate de pită neagră. În Ajunul Crăciunului, veneam cu 20 de mere de la colindat. Avém o lită ră de horincă afumată, vreo 10-20 de mere, nu mai multe și câteva nuci. Acele ni le trimité de Crăciun. Atâta horincă o fo de Crăciun de toate sărbătorile. Să îndulcé cu zahăr. Aici la noi nu prea erau pomi fructiferi.⁸

Când am ieșit d'i pă clasa a VIII-a, m-o băgat părinți mei la grădina de zarzavat, cum era Colectivu atunci, să făceau norme să ne deie grădină ajutătoare. Ne dădea 20 de ari de grădină cu tăte c-am avut pământ bugăt, ne-o luat comunismu pământu în arendă. Și ca să ne deie 20 de ari de pământ să punem on miez de porumb și să faci on miez de fân la o vacă, trebuia să mă duc să fac norme la C.A.P., la Colectiv. Trebuia să fac norme ca să-mi deie grădina, să am grădină ajutătoare. Pă lângă grădina ce-ai avut pă lângă casă, ți-o mai dat 20 de ari. Lucrai în echipă cu mai multe familii. O fo T.O.Z. întâie și apoi Colectiv.

Am mărș la sapă cu 3 lei pă zi. La amniazăț merém în casă să mâncăm. Apoi te puneau să te speli pă mânuri să vadă că ai plivit, ești murdară ori nu. De nu erai murdară, nu-ți dădea bani, zăcea că n-ai plivit, ai astupat buruiana.

Se spunea:

Rogojenii, oameni hâzi,
Taie lemne pă la jâzi.

Meréi și spălai la tăți jâzii și făceai curățenie, dacă nu avéi posibilități. Erau femeii mai sărace care meréu. În Dămăcușeni erau o grămadă de jâzi. O fo greu de trăit atunci.

De anii '46 - '47 am auzât că îmi povesteau mama și tata. Era o femeie, Victoria Uliului care venea la părinți mnei, că ei o avut moară și le era milă de ea că avé 6 copt'ii. Venea să lucre și îi umpléu coșu. Da aci la Cucu, la Ioana lui Vasalie, o fo gazde, meré și lucra o zî întreagă pentru două cupe de fărină oamenii, să primească două cupe de fărină să își facă mămăligă sau un coc de mălai. Așă o fo lumea atunci când o fo foamintea. N-o dat Dumnezău nici bucate. S-o luat pământurile de la oameni și n-o dat Dumnezău bucate. Apoi s-o făcut Colectivul, c-o lucrat api în comun. S-o pus cote. Era cotă de grâu, povesté mămuca că degeaba ai avut on loc oriunde, de ai avut 20 de ari, 50 de ari și l-ai sămănat cu grâu că viné și nu-ți lăsa poate nici 5 kg de grâu din el. Apoi dacă te înțălejei cu brigadiru care era la cântari, îi mai făceai oricé lucru de mână, apoi îți lăsa mai mult on pt'ic.

---

⁸ Performeră Reghina Cosma, Rogoz, 59 ani, 2020.

Mergeam în curtea școlii la întors de grâu. Toți copiii mergeau cu cizme de cauciuc. Eu nu știam de ce merg așa. Puneau grâu în cizme și duceau la găini.

Meréi și lucrai cu echipa și făceai fân, da degeaba că pământu o fo tot a Colectivului. Și trebuia să meri cu caru cu fân pă la cântari să-l cântărească. Îl descărcai acolo. Apoi dacă te puteai înțelege cu brigadiru și îi mai dădeai câte oricé, apoi mai vinéi cu 2-3 rânduri acasă, da să nu știe nime că te pâra. Cu cartofii tot așa, și cu mălaiu.

Jocul

Era joc la cămin. Da să făcea și la șură joc. Am fo și la Verjel. Feciorii băgau la Verjăl ceterași. Fetele duceau de mâncare și feciorii un pahar de țuică și plăteau ceterașu.

Fetele de cum terminau clasa a VIII-a intrau în joc, de la 14 ani. Merém la joc îmbrăcată cu zadii.

Jocul începea după ce ieșea lumea de la biserică. Meréu acasă să mănânce și dup-aceie mergeau la joc. Feciorii care băgau ceterașii, meréu acolo, curățau. Apoi fetele meréu la joc. Erau bănci roată și-n cămin. Ne puneam toate fetele pă bănci. Care știa juca mai bine era prima în joc. Când puneam arcu pe ceteră eram prima în joc. Alta degeaba era mai gazdă, dacă nu știa juca și nu o știut face haine, nu o lua nime la joc. Meréu și babele la joc. Apoi strigau feciorii:

Du-te, lele, de la joc
Și pune păstăi la foc
Că Ț-a veni fata bată
Ș-a mânca mazăre nesiartă.

Feciorilor le era ciudă că erau acolo și mamele fetelor să vadă cine le jocă fetele.⁹

Unt'ieșu poștașu strâga:

Tot am zis că m-oi face domn
Dade m-oi hrăni de somn.
Da mai bine c-am rămas
Nu-mi dă nime peste nas.
Nu duc grija domnilor
Știu că n-oi trăi cu-a lor.

---

⁹ Performeră Chira Maria, 68 ani, Rogoz, 2020.

Hai, leliță, să te joc
Dumnezău îți deie noroc
Că pă câte le-am jucat,
Dumnezo noroc le-o dat.

Asta-i lelea ce vintrișă
Că-i plină de sămăt' ișă
Face poale și le .....

Strigătura meré-așă:
Cine-i prost s-a mânié,
Cine-i ocoș, a tăcé.

Să vă văd când v-oi vidé
Nici atunci cu voie ră.

Să trăiască neamu nost,
Cel harnic și omenos!¹⁰

Jocul ținea până noaptea. Te jucau toți feciorii pă rând. Pă când erai căsătorită meréi la joc cu bărbatu. El îmi ținea t'ieptaru și sfetăru și mă lua și alții la joc. Era plin căminu. Asta era distracția în fiecare duminică.

Furatul porților și „moșii”

Și să furau lesăle. Și amu se mai fură da îs sudate. În Ajun de Bobotează și la Rusalii se fură. Le duceau și le ascundeau sau le agățau la stâlpi. Și în vârful costii o dus o port' iță.¹¹

La mine înt-on an o legat bunica poarta că îi de răs dacă ți-o ia. Și dacă nu puteau duce porțița, o luat rudele de la fasole, vo 300 de rude. Era zăpadă mare. Și mi le-a pus în t'ert'i în locu cu porumb. Treceau babele la biserică și o întrebat: „D-apoi, lele Năstăcuță, cum de-ai și rudat mazărea?” Era zăpadă mare. Pă când s-o dus și-o văzut 300 de rude, o vinit și mi-o zâs: „Hai, ia rudele că te răs babele care mărg la biserică”!¹²

Să puneau moși. La Valerica, la Ioana lui Pacon veșnic puneau moși că erau fete bătrâne. Îi îmbrăcau în haine de-aieste rupte, puneau paie, fân. Și la feciorii care erau bătrâni să puneau babe. Atunci când era de 19-20 de ani erau căsătoriți feciorii și cu copt'ii, nu ca amu.

---

¹⁰ Performeră Zamfira Pop, 62 ani, Rogoz, 2020.

¹¹ Performeră Chira Maria, 68 ani, Rogoz, 2020.

¹² Performeră Calina Mârzac, Rogoz, 2020.

Claca

Să făceau clăci. Se ajutau oamenii foarte mult. Ca să-i răsplătească pe cei care veneau în clacă, gazdele le făceau mâncare bună și pregăteau joc. Să băga ceterași și se lăsa cu joc.

Povești cu Fata Pădurii

Am auzât că era „cé spurcată”. Unt’ieșu ista poștașu s-o dus cu d’ibolii în câmp și când o vin’it o fo dimineață bună, o fo ceață și el nu o văzut. L-o purtat „cé spurcată” din șanț în șanț de-o vinit fără încălțai acasă.

O mătușă de-a mé o mărș de-acasă cu pui în pt’iaș, cum era mai demult, vindéu oamenii puii, rar tăiéu câte-o găină. Îi ducéu să-i vândă, să facă bani să trăiască. Cumpărai pită neagră, d’i ceie albă numa foarte rar. Tata o lucrat la mină. Merém o dată pă săptămână cu desagii și aduceam câte-o pereche de desagi de pită. Atunci nu să străca pita. Mătușă s-o dus cu puii. O pus patru pui în coș. O pus pă deasupra on cenușeri și-o legat cu ață coșu. Doi pui i-o luat în mână. Și s-o pornit să iasă la drum. Da numa n-o mai dat de drumu țării și-o fo 10 ceasuri și ié n-o fo ajunsă în Lăpuș și-o vinit cu puii înapoi. O zâs că o auzât mașinile pă drum, cum era atunci drumu țării ptietruit da nu o aflat pă unde să margă. Apoi o-nturnat înapoi cu puii.¹³

Pă un unchi de-a mneu l-o purtat „cé spurcată” într-o noapte până în Dămăcușeni și numa n-o știut veni acasă. Așă să zicea că dacă ai călcat în urma „cé ră” apoi te-o purtat. Și nu știaî încotro să meri sau să vii acasă. Mama mă spărié: „Vezi că te-a duce «cé spurcată»”!

Stricoliciu

Zicea că se face stricolici ceva om. Să transformă în câine și umblă tătă noaptea până să face aproape zua. Și noi ne temeam când eram copii că ne spuneau părinții: „Vezi că te-a prinde Stricoliciu!” Și nu ieșeam noaptea afară.¹⁴

Marți sara

Aici pă baltă zăce că umblă Marț sara. Făcéu femeile copii și le muréu că erau boli, tifosu și altele, cum o fo pă timpuri. Și astupa (îngropa) copiii nebotezați. Aci pă o baltă zăcé că marț sara vidéi ca luminile, să tăt aprindeau. Apoi dacă treceam pă acolo cu cineva, ziceam: „Tu ești a lui cutare...” Mama bătrână mi-o zâs. Auzăi strâgând p-acolo.¹⁵

---

¹³ Performeră Zamfira Pop, 62 ani, Rogoz, 2020.

¹⁴ Performeră Maria Cosma, 48 ani, Rogoz, 2020.

¹⁵ Performeră Zamfira Pop, 62 ani, Rogoz, 2020.